

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 25 czerwca 2021 roku, wydanym w sprawie z wniosku T. B. z udziałem A. B. o podział majątku wspólnego, Sąd Rejonowy w Rawie Mazowieckiej:

ustalił, iż w skład majątku wspólnego T. B. i A. B. wchodzi nieruchomość objęta księgą wieczystą numer (...) wartości 161 400 zł (sto sześćdziesiąt jeden tysięcy czterysta złotych);

dokonał majątku wspólnego T. B. i A. B. w ten sposób, że:

a) nieruchomość objętą księgą wieczystą numer (...) przyznał na

wyłączną własność A. B.;

b) zasądził tytułem spłaty od A. B. na rzecz T. K.

B. kwotę 80 700 zł (osiemdziesiąt tysięcy siedemset złotych), płatną w 50 (pięćdziesięciu) równych miesięcznych ratach po 1 614 zł (jeden tysiąc sześćset czternaście złotych), płatnych do 25-go dnia każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w razie przekroczenia terminu płatności, przy czym pierwsza rata płatna będzie w miesiącu następującym po miesiącu, w którym uprawomocni się niniejsze orzeczenie;

przyznał i nakazał wypłacić z środków Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Rawie Mazowieckiej na rzecz radc.pr. M. S. oraz adw. K. N., tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną z urzędu, kwoty po 4 428 zł (cztery tysiące czterysta dwadzieścia osiem złotych) w tym 828 zł (osiemset dwadzieścia osiem złotych) podatku VAT.

Apelacje od opisanego rozstrzygnięcia wywiedli wnioskodawca i uczestniczka postępowania.

T. B. w swej apelacji, zaskarżył wskazane postanowienie w części - w zakresie pkt 1) i pkt 2) lit. b), podnosząc zarzuty:

1. sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego poprzez oparcie rozstrzygnięcia o opinię biegłego rzeczoznawcy majątkowego J. R. z dnia 11 marca 2021 r., która to opinia została wydana w oderwaniu od cen rynkowych nieruchomości z terenu gminy S., bądź ewentualnie cen rynkowych nieruchomości położonych na terenie gmin zbliżonych miejscowo do gminy S., zaś jako nieruchomości podobne przyjęto nieruchomości z całego powiatu (...), niezależnie od ich lokalizacji;

2. naruszenie przepisów prawa procesowego, a w szczególności:

a) art. 227 kpc art. 278 § 1 kpc, art. 286 kpc poprzez pominięcie dowodu z uzupełniającej opinii biegłego, w której jako nieruchomości podobne przyjęte byłyby nieruchomości przybliżone miejscowo do nieruchomości wchodzącej w skład majątku wspólnego stron, także z terenu województwa (...) (z uwagi na lokalizację Gminy S.);

b) art. 233 § 1 kpc poprzez dokonanie dowolnego, nie opartego na wszechstronnym rozważaniu zebranego w sprawie materiału dowodowego poprzez oparcie rozstrzygnięcia na opinii biegłego rzeczoznawcy majątkowego J. R. z dnia 11 marca 2021 r., która to opinia została wydana w oderwaniu od cen rynkowych nieruchomości z terenu gminy S., bądź ewentualnie cen rynkowych nieruchomości położonych na terenie gmin zbliżonych miejscowo do gminy S., zaś jako nieruchomości podobne przyjęto nieruchomości z całego powiatu (...), niezależnie od ich lokalizacji;

c) art. 320 kpc poprzez rozłożenie spłaty przysługującej T. B., od A. B. na 50 rat (okres ponad 4 lat), co spowoduje, że dla wnioskodawcy owa spłata nie będzie posiadała adekwatnej wartości ekonomicznej.

W konkluzji tak podniesionych zarzutów, wnioskodawca wniósł :

- na podstawie art. 380 kpc w związku z art. 162 kpc - o rozpoznanie postanowienia Sądu Rejonowego w Rawie Mazowieckiej z dnia 11 czerwca 2021 r. w przedmiocie pominięcia dowodu z pisemnej uzupełniającej opinii biegłego J. R. jako zmierzającego jedynie do przedłużenia postępowania, które to postanowienie miało wpływ na rozstrzygnięcie sprawy - doprowadziło do zaniżenia wartości jedyne go składnika majątku wspólnego stron;

- dopuszczenie dowodu z pisemnej uzupełniającej opinii biegłego rzeczoznawcy bądź pisemnej opinii innego biegłego z zakresu wyceny nieruchomości, który określi wartość nieruchomości objętej księgą wieczystą nr (...) z uwzględnieniem cen rynkowych nieruchomości z terenu gminy S., bądź ewentualnie cen rynkowych nieruchomości położonych na terenie gmin zbliżonych miejscowo do gminy S., w tym także z terenu województwa (...) (z uwagi na lokalizację Gminy S.), o powierzchni nie przekraczającej 3000 m², ewentualnie 3500 m²;

- przyjęcie w poczet materiału dowodowego pisma wnioskodawcy z dnia 5.07.2021 r. na okoliczność sytuacji osobistej wnioskodawcy;

- zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez zasądzenie od A. B. na rzecz T. B. tytułem spłaty kwoty stanowiącej 1/4 wartości ponownie określonej przez biegłego wartości nieruchomości oraz - w przypadku rozłożenia spłaty na raty - określenie terminu zapłaty ostatniej raty nie później niż w ciągu 1 roku od uprawomocnienia się orzeczenia w niniejszej sprawie;

- zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy z urzędu w postępowaniu przed Sądem II instancji; oświadczam że koszty nie zostały pokryte w całości lub w części.

A. B., zaskarżając postanowienie w części, tj. co do pkt. 2b. zarzuciła:

błąd w ustaleniach faktycznych polegający na uznaniu iż, uczestniczka postępowania - A. B. jest w stanie uiszczać raty w wysokości 1614 zł (jeden tysiąc sześćset czternaście złotych) na rzecz wnioskodawcy-T. B., podczas gdy mając na uwadze sytuację materialną, życiową uczestniczki, rzeczywista kwota, którą może przeznaczyć na poczet comiesięcznej raty wynosi 800 zł (osiemset złotych), gdzie pierwsza rata po 700 zł.

W konkluzji skarżąca uczestniczka wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia i zasądzenie tytułem spłaty na rzecz T. B. kwoty 80 700 zł płatnej w ratach po 800 złotych miesięcznie, gdzie pierwsza rata wnosić będzie 700 zł, wniosła również o zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej uczestniczce w postępowaniu odwoławczym a nieuiszczonej w całości ani w części.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja uczestniczki jest częściowo zasadna, zaś apelacja wnioskodawcy nie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszym rzędzie, jeszcze przed wyjaśnieniem motywów, jakie legły u podstaw konstatacji Sądu Okręgowego, o tym, że zaskarżone wywiedzioną przez skarżącą uczestniczkę orzeczenie wymagało zreformowania, wskazać należało, że art. 382 k.p.c., nakłada na sąd II instancji obowiązek rozważenia na nowo całego zebranego w sprawie materiału oraz dokonania własnej, samodzielnej i swobodnej oceny, w tym oceny zgromadzonych dowodów (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17.04.1998r., II CKN 704/97, L.). Sąd II instancji nie ogranicza się zatem tylko do kontroli orzeczenia Sądu I instancji, lecz bada ponownie całą sprawę, a rozważając wyniki postępowania przed Sądem I instancji, władny jest ocenić je samoistnie. Postępowanie apelacyjne jest przedłużeniem procesu przeprowadzonego przez pierwszą instancję, co oznacza, że nie toczy się on na nowo. Trzeba też pamiętać, że kognicja sądu odwoławczego obejmuje "rozpoznanie sprawy" (a nie tylko środka odwoławczego) i to w taki sposób, w jaki mógł i powinien uczynić to sąd pierwszej instancji (vide: uchwała Sądu Najwyższego 7 sędziów - zasada prawna - z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, Lex nr 341125). W konstrukcji prawnej rozpoznawania sprawy przez Sąd II instancji w wyniku wniesienia apelacji przez stronę lub strony postępowania, w polskiej procedurze cywilnej chodzi o skontrolowanie prawidłowości rozstrzygnięcia sprawy przez sąd pierwszej instancji i, jeżeli to potrzebne, przeprowadzenie pełnego postępowania dowodowego, a następnie wydanie orzeczenia merytorycznego.

Bacząc zatem na charakter postępowania apelacyjnego, które wprawdzie jest postępowaniem odwoławczym i kontrolnym, to jednak zachowuje charakter postępowania rozpoznawczego, Sąd Okręgowy ponownie ocenił zebrane w toku postępowania dowody, przyjmując ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd I instancji za własne.

W sprawie o podział majątku wspólnego rozłożenie spłat i dopłat na raty następuje na podstawie przepisu szczególnego, którym w tej mierze jest art. 212 § 3 k.c.

Z prawidłowych ustaleń Sądu I instancji wynikało, że sytuacja materialna i życiowa uczestniczki nie pozwala jej na jednorazową spłatę wnioskodawcy, zatem zachodzi uzasadniona okolicznościami sprawy konieczność rozłożenia zasądzonej spłaty na stosowne raty.

Badając w ramach wywiedzionego przez skarżącą uczestniczkę zarzutu apelacyjnego sytuację materialną uczestniczki, należy podkreślić, że prowadzi ona samodzielnie gospodarstwo domowe, mieszkając z trojgiem dzieci, w tym niepełnosprawną małoletnią córką, nie posiada możliwości stałego zatrudnienia, utrudniona jest nawet możliwość podjęcia choćby dorywczej pracy ze względu na konieczność opieki nad niepełnosprawną córką. Uczestniczka nie posiada oszczędności, nie otrzymuje świadczeń alimentacyjnych od wnioskodawcy na rzecz wspólnych dzieci, pobiera jedynie świadczenia oferowane przez państwo. Jej sytuacja życiowa i materialna są bardzo trudne. Biorąc pod uwagę zatem wskazane ważkie okoliczności, należy przyjąć, że po uiszczeniu raty na rzecz wnioskodawcy, uczestniczka powinna dysponować kwotą, pozwalającą na zaspokojenie choćby podstawowych kosztów utrzymania rodziny, zwłaszcza, że -co należy uwypuklić- jest jedynym opiekunem małoletnich, na niej wyłącznie spoczywa ciężar zarówno finansowy jak i wychowawczy związany z utrzymaniem i wychowaniem dzieci. Uczestniczka, w swoim budżecie, po odliczeniu podstawowych wydatków dysponuje kwotą około 2 000 zł. W tej sytuacji, zasądzona rata w wysokości 1 614 zł byłaby dla skarżącej zbyt wysoka i naruszała budżet domowy w taki sposób, że skutkowałaby pozbawieniem bezpieczeństwa finansowego rodziny w stopniu elementarnym.

Rozważając, w tych trudnych okolicznościach życiowych, możliwości płatnicze skarżącej, jak też odnosząc się do wywiedzionego zarzutu i proponowanej spłaty, trzeba przyjąć, że kwota 800 zł miesięcznie jest z kolei zbyt niska. Ustalając wysokość spłaty na realnym poziomie, trzeba bowiem mieć na względzie także to, aby wnioskodawca otrzymał należną mu spłatę w jak najkrótszym terminie, jednakże, co należy podkreślić, w terminie realnym, przy uwzględnieniu możliwości płatniczych zobowiązanej do spłaty uczestniczki, nie naruszając minimum finansowego na zaspokojenie potrzeb rodziny.

Biorąc pod uwagę ujawnione okoliczności w niniejszej sprawie, Sąd II Instancji uznał za zasadną wysokość raty w kwocie po 1 000 zł miesięcznie, która będzie możliwa do zapłaty z pozostałej po odliczeniu podstawowych wydatków sumy 2 000 zł, pozostawiając bezpieczną dla rodziny część środków finansowych.

W tej sytuacji, zaskarżone orzeczenie wymagało korekty, skutkując zmianą w ten sposób, że w punkcie 2 b): zasądzoną kwotę 80 700 złotych rozłożono na 81 rat miesięcznych, przy czym pierwsza rata w kwocie 700 złotych płatna w terminie do dnia 25. kwietnia 2023 roku, a następne 80 (osiemdziesiąt) rat w równych kwotach po 1 000 (jeden tysiąc) złotych miesięcznie płatnych w terminie do 25. dnia każdego miesiąca, poczynając od 25. maja 2023 roku, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w przypadku uchybienia terminowi płatności każdej z rat.

Pozostający w związku z powyższym wywoдем zawarty w apelacji wnioskodawcy zarzut naruszenia art. 320 k.p.c. jest o tyle błędny, że wskazany przepis nie znajduje zastosowania w sprawie. Rozpoznając go jednak merytorycznie w ramach naruszenia przepisów prawa materialnego, które stanowią podstawę prawną rozłożenia spłaty na raty, to jest art. 212 § 3 k.c. w związku z art. 1035 k.c. i art. 567 § 3 k.p.c. trzeba przyjąć, że w świetle przywołanej wyżej argumentacji, zarzut ten nie zasługuje na aprobatę. Stanowiska apelującego, jakoby rozłożenie spłaty przysługującej wnioskodawcy od uczestniczki na 50 rat (okres ponad 4 lat) spowoduje, że owa spłata nie będzie posiadała adekwatnej wartości ekonomicznej, w okolicznościach badanej sprawy nie można uznać za uzasadnione. Powtórzyć jedynie wypada, że sytuacja materialna i życiowa A. B. jest tak trudna, że nie dysponuje ona realną kwotą, umożliwiającą oczekiwaną przez skarżącego miesięczną spłatę w terminie co najwyżej roku. Wnioskodawca nie wspiera w żaden sposób wspólnych

małoletnich dzieci, ani wychowawczo ani finansowo. Jedyny składnik majątkowy, podlegający podziałowi stanowi jednocześnie centrum życiowe rodziny i zabezpieczenie jej potrzeb mieszkaniowych. Orzeczenie nierealnej co do wysokości raty miesięcznej skutkować mogłoby wszczęciem postępowania egzekucyjnego i pozbawieniem małoletnich domu, gdy tymczasem o zabezpieczenie potrzeb mieszkaniowych wnioskodawca jako ojciec także powinien się troszczyć. I choć sprawa dotyczy podziału majątku wspólnego, w ramach której dochodzi do rozliczeń między byłymi małżonkami, to nie można, w ocenie Sądu Okręgowego, tracić z pola widzenia szerszego kontekstu, który w ujawnionych w sprawie okolicznościach stanowi byt rodziny wnioskodawcy, składającej się z trojga dzieci, w tym jednego z niepełnosprawnością, wymagającego wzmożonej opieki rodzicielskiej, a także działań medycznych. W związku z tym postawa wnioskodawcy narusza zasady współżycia społecznego i poczucie sprawiedliwości. Skarżący jest człowiekiem dorosłym, samodzielnym, dla którego zabezpieczenie podstawowych potrzeb życiowych nie powinno powodować trudności.

Zważywszy zatem na przedstawione okoliczności, rozłożenie zasądzonej spłaty na raty miesięczne w wysokości po 1 000 zł, nie uchybia wynikającej z art. 212 § 2 i 3 k.c. regule pozostawienia sądowi swobody określenia odpowiedniego terminu spłaty.

Pozostałe zarzuty apelacji skarżącego wnioskodawcy dotyczyły w głównej mierze naruszenia przepisów prawa procesowego, w tym przede wszystkim art. 227 k.p.c., 278 § 1 k.p.c., art. 286 k.p.c. oraz art. 233 § 1 k.p.c. rządzącymi zasadami oceny materiału dowodowego, a szczególności dotyczyły pominięcia przez Sąd I instancji dowodu z uzupełniającej opinii biegłego do spraw szacunku nieruchomości w sytuacji, gdy zdaniem skarżącego, wydana opinia nie spełniała wymogów stawianych temu dokumentowi.

Wbrew wywodom apelacji, Sąd Rejonowy dokonał prawidłowej oceny materiału dowodowego, w świetle dyrektyw wskazanych w art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., w tym opinii biegłego do spraw szacunku nieruchomości, z dnia 11 marca 2021 roku. Opinia nie została wydana w oderwaniu od cen rynkowych nieruchomości porównywanych z terenu gminy S., bądź cen rynkowych nieruchomości położonych na terenie gmin zbliżonych miejscowo do gminy S.. Wobec braku innych nieruchomości nadających się do materiału porównawczego, oczekiwanie skarżącego, aby do wyceny zostały przyjęte jako nieruchomości podobne, przybliżone miejscowo do nieruchomości wchodzącej w skład majątku wspólnego stron, należy uznać za gołosłowne i nierealne. Biegła wypowiedziała się stanowczo w swych wnioskach, uzasadniając dobór nieruchomości podobnych, którą to argumentację należy przyjąć za logiczną i rzetelną. W tej sytuacji, wobec niemożności spełnienia postulatu apelującego w opisanym zakresie, Sąd Rejonowy prawidłowo ocenił, że opinia biegłego rzeczoznawcy majątkowego J. R. była wystarczająca, sporządzona przez osobę bezstronną, w pełni uzasadniona, jasna i przekonująca, a dopuszczenie dowodu z opinii uzupełniającej biegłej z zakresu wyceny nieruchomości prowadziłyby jedynie do przewlekłości postępowania.

Z tego względu, dzielając stanowisko Sądu I instancji, Sąd Okręgowy pominął złożony w skardze apelacyjnej wniosek o dopuszczenie dowodu z uzupełniającej opinii biegłego do spraw szacunku nieruchomości jako zmierzający do przedłużenia postępowania, na podstawie art. 235.2 § 1 pkt 5 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., a kontrolując postanowienie Sądu Rejonowego w tej materii w ramach art. 380 k.p.c., uznał je za uzasadnione.

W tym stanie rzeczy niezasadna apelacja wnioskodawcy podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Natomiast uzasadniona w części apelacja uczestniczki skutkowałą wydaniem orzeczenia reformatoryjnego w opisanym wyżej zakresie, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Sprostowanie z urzędu oczywistej niedokładności pisarskiej w postanowieniu Sądu Rejonowego uzasadnia art. 350 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono w odwołaniu do zasady wyrażonej w art. 520 § 1 k.p.c. O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu Sąd Okręgowy orzekł na podstawie § 8 pkt 5 w zw. z § 16 ust. 1 pkt 1 i § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez

Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. 2019. poz. 18) oraz § 8 pkt 6 w zw. z § 16 ust. 1 pkt 1 i § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. 2019. poz. 68), przyznając pełnomocnikom kwoty po 2 214 zł brutto.